

ҢЫХАҢУСЕМ ТАТА ТА ҢИРЭПЛЕНЭҢ

ЧАВАШ тата Саха-Якут республикисен хушшинчи туслăх кѐперне хывакансенчен чи хастарри – пирѐн паллă академик Геннадий Никандрович Волков. Нумай җул вăл җак инҗет те пуян енпе җыхăн тытат. Геннадий Никандрович Саха-Якут наци хăватлăхне, аталанăвне ўстерес, халăх историне, йăли-йѐркине, ас-тăнне, вѐрентѐвне тѐпчес, сарас, тѐплѐн җырса кăтартас, ытти халăх патне җитерес енѐпе калама җук пысăк тўпе хывнă, хывать те. Республикăра вăл пулăшнипе наци аталанăвѐн концепцине туса хунă, җав программăпа пур шайри вѐрентў заведенийѐсенче, ача сачѐсенче туллин усă кураҗҗѐ. Г.Н.Волков ѐҗѐсене тѐпе хурса республикăра икѐ томпа темиҗе пин тиражлă “Педагогика любви” кѐнеке пичетлесе кăларнă. Аңа кашни ача садне, шула, библиотекăна җитернѐ. Асăннă кѐнеке питех те хăвăрт саланнине, аңа кашни җын питех те кăсăкланса вуланине, хăйѐн пурнăҗѐнче, воспитани ѐҗѐнче усă курнине шута илсе республикăра тепѐр утăм тума хатѐрленеҗҗѐ: “Волков кѐнекине кашни җемьене” чѐнѐве пурнăҗласа “Педагогика любви” кѐнекене тепѐр хут тата та пысăкрах тиражпа пичетлесшѐн. җакăн җинчен Г.Н.Волкова халалласа Шупашкарта ирттернѐ савăнăҗлă кăҗра инҗетрен килнѐ делегаци ушкăнѐ пѐлтерчѐ. Ахальтен мар ѐнтѐ Геннадий Никандровичăн Саха-Якут халăхѐ умѐнчи пархатарлă ѐҗѐсене пысăка хурса хакласа аңа асăннă республика вѐрентѐвѐн тава тивѐҗлѐ ѐҗченѐн ятне панă.

Г.Н.Волков тăрăшнипе, ертсе пынипе Якутскра 10 җын ытла педагогика наукисен кандидачѐн тата докторѐн ячѐсене хўтѐленѐ. җакна та палăртма кăмăллă: җав асчахсем наука ѐҗѐнче җеҗ “путман”, вѐсем – республикăри министрствăсен, районсен шайѐнчи пуҗлăхсем, яваплă ѐҗченсем. Акă И.Я.Яковлев ячѐллѐ Чăваш патшалăх педагогика университетѐнче “Этнопедагогика пансофийѐ” ятпа иртнѐ Пѐтѐм тѐнчери аслăлăх-практика конференцине Саха-Якут Республикинчен 9 җынран тăракан сумлă делегаци хутшăнчѐ. Унăн йышѐнче Вѐрентў министрствин пай пуҗлăхѐсенчен пѐри Изабелла Сивцова, виҗѐ районти вѐрентў управленийѐсен ертўҗисем Семен Иванов, Александр Кондаков, Александр Комаров тата ыттисем пулчѐҗ.

Геннадий Никандровичăн ырă енѐ – вăл халăхшăн җунакан, чунне паракан җынсене курма, тупма пѐлни, вѐсене җак ѐҗе тата та хастартарах хутшăнма, хавхалантарма майсем туса пама пултарни. Акă Вилюйск хулинче харсър чунлă Семен Иванова асърханă. Тăван халăхѐшѐн, хăйѐнпе юнашар пурăнакансемшѐн тем тума та хатѐррине курнă унра аслă педагог. Г.Н.Волков пулăшнипе, ертсе пынипе Семен Иванов наука кандидачѐ пулса тăнă. Часах аңа Вилюйск районѐн вѐрентў управленийѐн пуҗлăхне җирѐплетнѐ. Геннадий Никандровичăн шанăҗѐ чăннипех тўрре тухнă. Асърхама, курма пѐлекен Волков малаллах пăхат. Семен җумѐнче вăл ун пекех тăван халăхѐшѐн җунакан, хăйѐн вăйне, вăхăтне шеллемен, пур җѐре те ѐлкѐрме тăрăшакан арăмне – Айталиңа курнă. Чăн та тѐлѐнмелле унран. Вилюйскри Н.Г.Чернышевский ячѐллѐ педагогика колледжѐнче ѐҗлет, җамрăксене саха халăхѐн йăла культурина вѐрентет. җав вăхăтра упăшкипе икѐ хѐрне – пиллѐкри Сандаара /саха чѐлхинчен – җурхи хѐвел/ тата икѐ җулти Уйгуунана җитѐнтересҗѐ. җитменнине тата Г.Н.Волков канăҗ памасть аңа: “Айталиңа, санăн та упăшку пекех педагогика наукисен кандидачѐ пулмалла. Атя, диссертаци җыр. Пулăшатăп”. җакна җине-җинех аса илтерсе тăнипех ѐнтѐ Айталиңа Шупашкара Г.Н.Волковăн юбилей конференцине килнѐ. Хăйѐн вѐрентекенне диссертаци җырма хатѐррине пѐлтерчѐ. җак ырă хыпара Геннадий Никандрович калама җук савăнса кѐтсе илчѐ. Сăмах май, делегаци Пѐтѐм тѐнчери аслăлăхпа практика конференцийѐн ѐҗне хастар хутшăннипе /вѐсем конференцин савăнăҗлă ларăвѐнче те пурте сăмах каларѐҗ, секцисене пайланнă ларусенче те докладсем турѐҗ, “җавра сѐтеле” те хутшăнчѐҗ/ җеҗ җырлахмарѐҗ. И.Я.Яковлев ячѐллѐ Чăваш патшалăх педагогика университетѐн ректорѐпе Г.Н.Григорьевпа тѐл пулса специалистсем хатѐрлессипе, вѐрентў пахалăхне ўстерессипе җыхăннă җивѐч ыйтусене хускатрѐҗ. җакă савăнтарчѐ – җитес вѐренў җулѐнче Шупашкарти педуниверситета вѐренме инҗетри республикăран 10 җамрăк килѐ. “Эпир ачасене Мускава вѐренме яма тăрăшатпър. Пире Шупашкар та килѐшрѐ”, – терѐ Саха-Якут Республикин Вѐрентў министрствин пай пуҗлăхѐ Изабелла Александровна Сивцова.

Н.В.Никольский ячѐллѐ Чăваш патшалăх педагогика колледжѐнче пулни те асра юлѐ.

Чăваш наци конгресѐн президенчѐпе Г.Н.Архиповпа тѐл пулса каласни те икѐ халăх хушшинчи туслăха тата вăйлатма пулăшѐ. 2008 җулта Саха-Якут Республикинче – Чăваш культурин эрни, Чăваш Енре вара Саха-Якут культурин эрни иртѐҗ.

К.ПОРТНОВ.

О.ПОРТНОВА сăн ўкерчѐкѐ.